

KURJER LITEWSKI

WYDAWNICTWA ROK VIII.

Wychodzi codziennie rano, oprócz dni poświęconych.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA prospekt 5-to Jerski № 28.

Adres telegraficzny: Wilno Kurjer. — Skrzynka pocztowa № 96.

Telefon № 129, telefon drukarni № 685.

Administracja otwarta od godz. 10—4 po poł. W niedziele od 12—1 p. p.

Redaktorzy przyjmują od godz. 1—2 po połud.

CENY OGŁOSZEŃ:

Nadesłane za wiersz petitowy w tekście. Lub jego miejsce 1 rub. Ogłoszenia na 1-iej stronie za wiersz petitowy lub jego miejsce 60 kop. Ogłoszenia na 1 str. o pożycz. państw. za wiersz pet. lub jego miejsce 1 rb. Reklamy za wiersz petitowy lub jego miejsce 40 kop. Nekrologi za wiersz pet. lub jego miejsce na 1 str. 50 k., po tekście 30 k. Z życia towarzyskiego. Zawiadomienia do 10 wierszy — 5 rb. Ogłoszenia zwyczajne miejscowe za wiersz pet. lub jego miejsce 18 kop. Ogłoszenia zwyczajne zamiejscowe za wiersz pet. lub jego miejsce 20 kop. Drobne ogłoszenia za każdy wyraz 4 kop., najmniejsze 40 kop. Ogłoszenia w niedzielnych numerze o 25 proc. drożej. Dołączenie prospektów do „Kurjera” 7 rb. od tysiąca oprócz opl. poczt.

WARUNKI PRENUMERATY

Rocznia	Półrocz.	Kwartal.	Miesięcz.
3	4	2	—70
10	5	2,50	—84
16	8	4	1,50

W WILNIE... Z przesyłką pocztową... Za odosłanie do domu 10 kop. miesięcznie. Listy niefrankowanych lub niedostatecznie opłaconych „Kurjer” nie przyjmuje. Reklamuj — nie zastrzeżonych do zwrotu — nie przechowują.

Ogłoszenia „Kurjer” drukuje tylko w języku polskim. — Ogłoszenia przyjmuje się w Administracji „Kurjera Lit.” do godz. 4 p. p. Od 4—6 p. p. w Biurze Ogłoszeń L. i E. Metz i S-ka, Wielka 93, telefon № 893. Po godz. 6-jej nekrologi i inne niecierpiące zwłoki zawiadomienia w drukarni Józefa Zawadzkiego, Suworowska № 3.

Numer pojedynczy 5 kop. Rękopisy i listy w sprawach redakcyjnych prosimy adresować: Do Redakcji „Kurjera Litewskiego” w Wilnie. — Ogłoszenia, oferty i listy w sprawach prenumeraty prosimy adresować: Do Administracji „Kurjera Litewskiego” w Wilnie. Numer pojedynczy 5 kop.

Przypominamy Sz. Prenumeratorom, że czas odnowić przedpłatę za kwartał IV 1912 r.

KONIAK SZUSTOWA

POLSKI TEATR MIEJSKI w Wilnie
pod kierunkiem JANA PAWŁOWSKIEGO i JULIANA STRYCHARSKIEGO.
Dzisiaj, w sobotę, 13 października: PIERWSZY RAZ
„Śmierć Iwana Groźnego”
dramat historyczny w 8 obrazach Tolstoja.
Jutro o 2 po poł. „Troszane dusze”

MIEJSKA SALA KONCERTOWA.
W sobotę, 13-go października 1912 roku
odbędzie się pierwszy **KONCERT**
Wielkiej Wileńskiej Symfonicznej Orkiestry pod dyrekcją K. Gałkowskiego.
Program: 4-ta symfonia Czajkowskiego, żydowska rapsodia Zolotarewa, Suita Stinowa, Ostatnia burza Masseny 1812-ty rok, Tryumfalna uvertura Czajkowskiego (w połączeniu z wojskową orkiestrą Saratowskiego pułku).
Bilety punktualnie o godz. 8 wiecz. CENY miejsc od rb. 3.10 do 42 kop. — Bilety sprzedaje się w księgarniach W. Makowskiego i A. Syrkina. 67208

KINEMATOGRAF PRONISŁAWA
Tylko dwa dni: 13 i 15 października 1912 r.
DZIENNIK PATHE, natura. BALKANSKI ZATARG, natura.
Stary serdeczny przyjaciel, komedia.
Utraceni i przywrócona piękność, komedyczny.
KRZYWDA i ODPLATA,
silny dramat z życia, w 2-oh częściach, grany przez wybitnych artystów Berlińskich na dachu wagonu w pełnym biegu kurierskiego pociągu.
Zaczynając od 16-go października, w **FRED MARION,** wtorek, będzie występować znakomity jedyny w swojej sztuce na całej kuli ziemskiej.

Koncertowa Ogród Botanicznego dyr. I. SZUMANA. Telefon 67208.
Dzisiaj Wspaniały Concert-Cosmopolite.
Początek o godzinie 11-jej wieczorem.
Wieczór Familijny z kolacją.
13-16 października r. b. Ostatnio nowości sezonu:
ZBIEGŁA (Skutki burzliwego życia), wciągający dramat z życia współczesnego, w 2-oh częściach, NARZECZONY SZEŚCIU PANIEM, wesela komedia.
Kortyzekin wstąpił na służbę.
Przeгляд ostatnich wydarzeń (kronika).

Przed Wilńskiego Banku Ziemskiego
Wiadomości Pp. Akcjonariuszów, że termin opłaty II raty 26-jej emisji, w kwocie rb. 150, upływa z dniem 31 grudnia r. b. 67829

W ARCO (Tyrol poł.)
D-r WŁ. ŁOWMIAŃSKI
powrócił z zagranicy. Spec choroby gardła, nosa i ucha. Godz. przyj.: 11—115—4
Preobrażeńska d. № 7 m. 4. 60456

W ARCO (Tyrol poł.)
D-r WŁ. ŁOWMIAŃSKI
powrócił z zagranicy. Spec choroby gardła, nosa i ucha. Godz. przyj.: 11—115—4
Preobrażeńska d. № 7 m. 4. 60456

W ARCO (Tyrol poł.)
D-r WŁ. ŁOWMIAŃSKI
powrócił z zagranicy. Spec choroby gardła, nosa i ucha. Godz. przyj.: 11—115—4
Preobrażeńska d. № 7 m. 4. 60456

W ARCO (Tyrol poł.)
D-r WŁ. ŁOWMIAŃSKI
powrócił z zagranicy. Spec choroby gardła, nosa i ucha. Godz. przyj.: 11—115—4
Preobrażeńska d. № 7 m. 4. 60456

W ARCO (Tyrol poł.)
D-r WŁ. ŁOWMIAŃSKI
powrócił z zagranicy. Spec choroby gardła, nosa i ucha. Godz. przyj.: 11—115—4
Preobrażeńska d. № 7 m. 4. 60456

THISBE ED. PINAUD
PARIS 61008
„KSIĄDZ PIOTR SKARGA”
SZKIC HISTORYCZNY.
Wydawnictwo „Przyjaciela” na uczczenie jubileusza.
Cena 12 kop.
Do nabycia we wszystkich księgarniach i w redakcji „Przyjaciela”.

W dwóch parlamentach.

W dwóch państwach, z którymi związane są losy znacznych odłamów naszego narodu, rozpoczęły się w poniedziałek obrady, które tym razem zwracają na siebie szczególną uwagę. Mamy tu na myśli sejm pruski i austriacką radę państwa.

Pierwszy z nich zagajony został przez wiceprezydenta Porscha, który w przemówieniu swem uczcił pamięć zmarłego prezydenta bar. Eryfy. Następcą ostatniego ma zostać hr. Schwerin-Löwitz. Tak zadecydowało najbliższe w sejmie pruskim stronnictwo konserwatywne i zawiadomiło o tem urzędowo wszystkie inne partie, które kandydaturę tę powitały zyczliwie, hr. Schwerin jest bowiem człowiekiem i umiarkowanym i taktownym. Konserwatyści okazali się tym razem tak ujemnymi wobec wszystkich partii, że wódz ich sejmowy Pappenheim zawiadomił obojętnie o tem socjalistów z zachowaniem wszystkich form towarzyskiej grzeczności, czego się dotąd nie praktykowało. Spodziewają się też obecnie, że nawet 6 posłów socjalistycznych nie tylko nie będzie głosowało przeciwko, lecz nawet nie poda białych kartek. Zapewne po prostu nie będą oni „przypadkowo” na sali obecni. Hr. Schwerin cieszy się zresztą sympatią socjalistów. W czasie bowiem kiedy był prezydentem parlamentu niemieckiego w imieniu przysięgłym wyraził Beblowi kondolencję z powodu śmierci jego małżonki.

Pierwsze posiedzenia sejmów zajęte będą rozpatrzeniem rozmaitych petycji i interpelacji. Już dnia pierwszego rozpatrzono szereg petycji, domagających się udzielenia kobiet prawa wybierania i wybieralności do rad gminnych miejskich i wiejskich. Petycję tę odesłano do komisji i pod tym względem sporu żadnego nie było, rozprawy toczyły się jednak o to, czy mają być one „odesłane jako materiał”, czy też „odesłane do uwzględnienia”. Polacy, wolnomyślni i socjaliści głosowali za ostatnią formułą, ale, oczywiście, przepadli wobec zgodnego veto konserwatystów i centrowców. Natomiast z formułą „do uwzględnienia” odesłano do komisji petycję, domagającą się połącznienia kobiet do pracy w komisjach szkolnych.

Srodki te jednak są niedostateczne i interpelanci domagają się całego szeregu zasadniczych reform. Wolnomyślni żądają zniesienia cla od wszelkiego rodzaju paszy, zmiany przepisów dotyczących oględzin mięsa, wreszcie dla powiększenia krajowej produkcji mięsa rozszerzenia średniej i mniejszej własności włościańskiej drogą kolonizacji wewnętrznej. Rozprawy nad temi interpelacjami i oświadczenia w tej sprawie rządu budzą powszechne zainteresowanie. Dla nas oczywiście ważniejszą od tych wszystkich jest interpelacja Koła polskiego co do wywłaszczenia. W tej sprawie przemawiać mają posłowie Korfanty, Trampczyński i Seyda. Jakkolwiek niepodobna przypuścić, by interpelacja miała jakiś skutek realny, niemniej przeto ciekawymi będą zarówno wyjaśnienia rządu, jak i mowy przedstawicieli stronnictw.

Największego poparcia oczekiwać można od centrum, które podobno obiecało nawet interpelację polską podpisać. Wolnomyślni i socjaliści przeciwni byli ustawie wywłaszczeniowej, jako srodkiem wyjątkowemu, skierowanemu przeciwko polakom, ale nie mieli by nie przeciwko wywłaszczeniu wielkiej własności ziemskiej wogóle. Prawdopodobnie stronnictwa te i w zbliżających się rozprawach zajmą stanowisko podobne. Konserwatyści oświadczają ze swej strony, że w zasadzie godzą się z polityką rządu, ale uważają chwilę za wybraną nieodpowiednio ze względu na polaków w Austrii.

Wiedeńska Rada Państwa zaraz na wstępie ma do czynienia z budżetem na rok przyszły. Minister skarbu Zaleski nastrojeny jest optymistycznie, dochody bowiem państwa zwiększają się w sposób nader pocieszający, wypadki zaś bałkańskie, jak ma nadzieję, nie wywołają żadnych zakłóceń poza obecnym swym terenem. Ogólną sumę wydatków określono na 3,172,200,000 koron, z czego 72 miliony ma być użyte na pokrycie części długu państwowego i pozostanie jeszcze nadwyżka dochodów w kwocie 300,000 koron. Pożyczka będzie wprowadzona zaciągnięta, ale wyłącznie na nakłady kolejowe w kwocie 130 milionów.

Ministrowie skarbu są zwykle optymistami w swoich przemówieniach, to też powszechne zainteresowanie budzi zapowiedziane wystąpienie prezydenta ministrów bar. Stürgkh, który ma odpowiadać na interpelację w sprawie położenia zewnętrznego monarchii. Jakkolwiek w takich razach z mównicy sypią się zwykle dwuznaczne ogólniki, nie mniej jednak i z nich zawsze można coś wyciągnąć. Być może da to okazję Kolu polskiemu do wystąpienia z protestem przeciwko wywłaszczeniu.

W sprawach wewnętrznych monarchii jest również dużo powikłań i zatargów. Interpelacja w sprawie przesładowania prywatnych szkół czeskich przez wiedeńską radę miejską, która zamyka je pod ładą zmyślonym pozorem, wywołała już burzliwe zajścia na sali. Najważniejszą bodaj w danej chwili jest dla monarchii sprawa chorwacka. Jak wiadomo, Chorwacja wchodzi w obręb królestwa węgierskiego na podstawie specjalnej umowy. Wękry jednak nigdy uzody tej nie szanowali, dążyli do odebrania chorwatom praw im przynależnych i doprowadzili do ogólnego wrzenia w kraju. Normalne rządy stały się po prostu niemożliwe i Chorwacja oddana została na łaskę i niełaskę bana Cuiwaja. Umilkła steryzowana prasa, zaprzestali się zbierać zgromadzenia publiczne, ale nie zginęła sprawa chorwacka, przeciwnie, warunki zewnętrzne składają się dla niej bardzo pomyślnie. Wskazywaliśmy już na innym miejscu, że ze względu na wojnę

bałkańską monarchia musi zaopiekować się Chorwacją. Wytworzenie z ziem chorwacko-serbskich, wchodzących w skład tak austriackiej, jak i węgierskiej połowy monarchii, jednego organizmu jest, jakżeśny już pisali, marzeniem chorwatów, cieszącym się uznaniem następcy tronu. Jakkolwiek urzeczywistnienie tego planu jest trudne, niewątpliwie jednak losy Chorwacji niebawem ulegną znacznej poprawie. Ogniskiem agitacji szkodliwej dla monarchii, Białogrodowi i Cetynii musi być przeciwstawione ognisko inne, dla Habsburgów przychylnie usposobione.

Telegramy donosiły już o zjeździe w Lublanie, na którym słowęci postanowili zjednoczyć się narodozo z chorwatami. Obecnie zaś dowiadujemy się, że powstała myśl oryginalnego sposobu uwolnienia Chorwacji od rządów węgierskich. Mianowicie ma być w niej wprowadzona dyktatura wojskowa pod pozorem wojny bałkańskiej i możliwych jakichś zaburzeń. Chorwaci witają myśl tę z zapalem, przewidując, że ta czasowa dyktatura położy kres panowaniu węgry.

Jakkolwiek bądź sprawa rządów Cuiwaja w Chorwacji wyplynie niewątpliwie również podczas obrad wiedeńskiej rady państwa.

WYBORY.

Sztuczki wyborcze wśród rosjan.

Bractwo św. Ducha świeżo wydało odezwę do prawyborców wileńskich, nawołując do głosowania na duchownego Żanmieskiego, Pigulewskiego i Andrejewa.

Bezimienna odezwa, zalecająca podawać głosy na Kowaluka, Wruciewicza i Powolockiego, jak nas informują, jest dowiecipem p. Kowaluka. Odezwę wydał on na własne ryzyko, omijając komitet związku nacjonalistów. Cel odezwę — wprowadzenie w błąd włościan na wyborach gubernjalnych, że Kowaluk jest bliższym platformy politycznej Powolockiego. W ten sposób niezmordowany działacz ma nadzieję przeskoczyć do Dumy, ale wątpliwe, czy figiel ten się uda.

Wybory posłów odbędą się w guberniach: **grodzieńskiej i mohylewskiej** we czwartek 18 (31) października, **wileńskiej** w sobotę 20 paźdz. (2 listop.), **kowieńskiej, mińskiej i witebskiej** we czwartek 25 października (7 listop.). Zwracamy uwagę, że wyborcy powinni posiadać przy sobie dowody tożsamości osoby.

Sprostowanie.

W numerze wczorajszym wkradł się błąd drukarski w podaniu terminu wyborów w gubernjach bessarabskiej, witebskiej, wiatkiej, irkuckiej, kijowskiej, kowieńskiej, kurlandzkiej, lilandzkiej, mińskiej, moskiewskiej, ornburskiej, samarskiej, taurydzkiej, twerskiej, tobołskiej, czerniowieńskiej, estlandzkiej, od ludności prawosławnej guberni witebskiej i siedleckiej i w miastach Warszawy, oraz Łodzi, w miejscowościach tych wybory odbędą się w d. 25 października (7 listopada).

Wyborcy w guberni grodzieńskiej, (Wyborca). Podaję parę szczegółów uzupełniających i wyjaśniających wiadomość o prawyborach w guberni grodzieńskiej, podaną w Nr. 231.

Wyborcami z kurji ziemskiej zostali: w pow. kobylińskim — Józef Bańkowski i Adam Keiszeński (nie zaś ks. S. Puzyra, który sam cofnął swoją kandydaturę wyborczą).

w pow. bieleńskim — pp. Malinowski i Cieciński,

w pow. sokólskim — p. Behr i w pow. prużańskim — p. Bobiński. Kandydatem na posła (zresztą w rzeczy samej bardzo wątpliwego) jest primo loco p. Wł. Jeśman, b. poseł; secundo loco p. Józef Bańkowski (mylna natomiast jest wiadomość o kandydatach poselskich pp. St. Gutowskiego i Ad. Bychowca).

Strejki w Petersburgu.

W dn. 10 (23) b. m. na znak protestu wobec skasowania prawyborów od robotników w Petersburgu. Strejk w fabrykach tamtejszych rozszerzył się, obejmując szereg zakładów przemysłowych na stronie Wyborskiej i w innych dzielnicach. Ogólna ilość strejkujących doszła do 8000. Oddzielne grupy strejkujących próbowały urządzić pochody manifestacyjne, rozłożono się jednak przy jawieniu się policji.

Kilka myśli o naszym państwowo-politycznym położeniu na Litwie i Rusi.

Od obywatela, zajmującego poważne stanowisko w naszym społeczeństwie, otrzymujemy artykuł, który poniżej, jako poruszający najważniejsze zagadnienia naszego życia, zamieszczamy. Red.

Nieszczęście utraty samodzielności państwowości Polski, w końcu XVIII-go wieku, wielokrotnie spotęgowane zostało rozdarciem ojczyzny naszej między trzy mocarstwa, a cztery oddzielne dzielnice.

Naturalnym jest, że naród, z taką jak nasza przeszłością, nie mógł pogodzić się z nowo wytworzonym położeniem i przez sto lat bez mała, za pomocą szeregu powstań, spisków i wszystkich innych sposobów, jakich tylko niewolnik chcecy porwać swe więzy, chwycić się może, dążył do wywalczenia utraconej niepodległości.

Tymczasem Europa postać zmienną, pojęcia o ustroju państwowym się poróżniła, nacjonalizm się rozdził a pokolenia wyrastały w każdej dzielnicy w innych prawno-politycznych warunkach, ulegając z konieczności wpływom, jakie wywiera system rządzenia, wychowanie i wszystko co nas w życiu otacza. W dzielnicach rdzennie polskich nawet, zmiana warunków oddziaływała potężnie na przeobrażenie pojęć. Jeszcze większej zmiany musiały ulegnąć nasze pojęcia polityczno-społeczne w dzielnicach o ludności mieszanej. Ludy, wespół z nami dzielnicę te zamieszkuje, budzić się zaczęły do odrębności narodowej, wolały gwałtownie o dopuszczenie ich pod względem praw i wpływów, do równorzędności z nami stanowiącą.

My zaś, wpatrzeni w coraz to trudniejszy do osiągnięcia ideał niepodległości, każdym nowym porywem pogarszaliśmy nasze położenie, aż w końcu stanęliśmy nihy przed murem, mając do wyboru — albo głowę o niego rozbić i zginąć — albo znaleźć możebność egzystencji narodowej, zostosowując się w każdej dzielnicy do miejscowych państwowo-politycznych, geograficznych i etnograficznych warunków, nie tracąc nigdzie łączności z resztą narodu w życiu duchowym. Przekonał się ostatecznie, że z polityką dla narodowości praowocną możemy sięgnąć myślą i wzrokiem tylko tak daleko, jak rozum i oko sięgnąć mogą.

Z hymnu zastąpiłmy do prostej powieści.

We wszystkich co się tyczy duchowego życia narodu, musimy zachować pomiędzy poszczególnymi dzielnicami dawnej Polski łączność nierozdzielalną, walejąc wszędzie dalej, o utrwalenie na swoim gruncie rozwoju narodowości naszej. We wszystkim zaś co się tyczy życia politycznego, sposobu i taktyki walki o ten rozwój musimy zastosować się w każdej dzielnicy do tych warunków w jakich się ona znajduje.

Nasza dzielnica, tak zwany Kraj Zachodni, znajduje się w szczególności niepomysłowych dla tej walki warunkach. Nie zagłębiając się w historyczne wywody, już to jedno, że my polacy stanowimy niecałe 10 procentów ludności tych obszarów, a więcej niż 75 procentów jej, wyznaje inną niż my wiarę — dowodzi, na jak wątpliwych podstawach jest ugruntuwane tu nasze znaczenie i jak trzeba być mądrym, przeczornym, wytrwałym i cierpliwym, ażeby je utrzymać, bowiem nie cheemy się go wyrzekać.

Otóż z chwilą kiedy do walki na drodze prawa, pole, jakkolwiek nazbyt wązkie, się otworzyło, winniśmy uprzytomnić sobie i wpoić w siebie, dla codziennej pamięci i zastosowania kilku następujących zasad, polecając je szczególnie przedstawieliom naszym.

1) Jedną rzeczą tylko się szanuje na świecie — to siłę.

Więc chcąc żeby nani nie pomatano, żeby o nas dbano, trzeba być silnymi, silnymi wszechstronnie.

Silnymi fizycznie — t. j. w zastosowaniu do narodu lub społeczeństwa, licznymi, zdrowymi i zdawnymi do każdego wysiłku i każdej pracy fizycznej.

Silnymi materialnie — bo tylko z bogactwem, zasobnym społeczeństwem rachować się będą rządy i narody.

Silnymi umysłowo — żeby wszystkie pozycje w życiu publicznym, w świecie naukowym, artystycznym, przemysłowym, móż w każdej chwili zająć zaszczytnie.

Silnymi moralnie, etycznie — nieczciwymi tak w życiu prywatnym jak publicznym, bo tylko ze społeczeństwem na dobrej wierze którego polegać można, rządy i narody liczyć się będą.

Wartość rzeczywistości będzie przedstawiał tylko ten naród lub to społeczeństwo, który wszystkie te zalezy zdobędzie i dlatego tak w życiu własnym, jak w wychowaniu młodzieży naszej, dbałość o ich rozwinięcie powinna zająć pierwszorzędne stanowisko.

2) Zważywszy geograficzne i etnograficzne położenie naszego kraju, rozumiemy, że nigdy nie będziemy mieli decydującego wpływu na zmianę jego państwowo-politycznych stosunków.

3) Nie zapominamy, że na całym ogromnym obszarze tego kraju, za wyjątkiem nielicznych miast, jesteśmy prawie wyłącznie szlachtą ziemianką przez co, od całej reszty ludności, dziela nas nie tylko religia i język, ale także ekonomiczne i klasowe różnice. Przy wielkim jęszce, u naszego ludu braku kultury, daje to zaświemu ludzkim szerokie pole do działania. A długo jęszce, dla tychże przyczyn, wszelka rewolucja w Rosji (zamiast być dzwignią pożądanym reform) stanie się rozpaczeniem wszystkich waśni społecznych, więc korzyści z niej dla narodowości naszej wyglądać nie możemy.

4) Ze, jeśli kiedykolwiek ludność niejednoczną będzie miała możliwość wypowiedzenia się w sprawie państwowo-politycznych losów naszego kraju, to my niestety, wskutek kolosalnej mniejszości w jakiej się znajdujemy w żadnym razie mieć nie będziemy głosu przeważającego.

5) Ze dla nas, jako polaków (jeśli stosunków na naszą korzyść zmienimy polityka zmienić nie potrafimy) nikt, nigdy, nie zrobi. I los nasz może się polepszyć tylko dzięki rozwinięciu się zasad konstytucyjnych i rozszerzeniu praw obywatelskich w całym państwie.

6) Ze w polityce, do tego tylko dążyć należy, co wydaje się niezbędnym do osiągnięcia. A zadaniem najważniejszego pokolenia może być jedynie praca nad utrzymaniem i wyposażeniem społeczeństwa naszego w realną siłę, nad utrwaleniem jego bytu, pozostawiając następnym troskę o tem, co uczynić zechcą z otrzymanym po nas dziedzictwem.

Wskutek tego wszystkiego wyznacza się pytanie, jak się mamy zachować względem państwa, względem narodowości, zamieszkujących wśród z nami ziemie litewskie i białoruskie i wreszcie względem siebie samych.

Względem państwa winniśmy zachować absolutną lojalność, pracując szczerze nad wszystkim co może polepszyć w najszerszym znaczeniu tego słowa warunki bytu ludności, oddając Bogu co jest Boskiego a Cesarzowi co jest cesarskiego, co wcale nie przeszkadza prowadzeniu najostrożniejszej choćby walki z rządem, ilekroć czynności jego nie będą zgodne z prawem, z interesem ludności, a zatem i państwa. Pamiętajmy, że niema takiej grupy, między uczciwymi patriotami rosyjskimi (a z takimi tylko wspólną pracę podjąć możemy), którąby poparła uznanie potrzeb naszej narodowości, nie będąc przekonaną, że to nie będzie nżytem na szkodę ich ojczyzny.

Poza tem pamiętać winniśmy, że nie wolno nam nigdy i nigdzie sprzeciwiać się ogólnym zasadom wolności obywatelskiej i równości wszystkich wobec prawa.

Oo do innych narodowości kraj nasz zamieszkujących, to, chociaż są one od nas o wiele licześnie, za to bogactwem umysłowym i materialnym wielką stanowimy przeciwwagę ich liczebności. Dążyć zatem winniśmy do wywierania odpowiedniego wpływu na ekonomiczny i kulturalny rozwój kraju, świadomi, że pod tym względem identyczne są interesy wszystkich wznacji, klas i narodowości. Ta droga stała się winniśmy nieodzownie potrzebnymi rezerwami ludności, ułatwiając jej postęp we wszystkich dziedzinach życia. Jeżeli rząd obecny niechętny trzyma się zasady *divide et impera* — to my bardziej jęszce winniśmy poczynać się do łączności i słumieszczego egoizmu narodowy i klasowy, zmusić się do uznania słusznych potrzeb całej ludności. Tam, gdzie jeden kraj kilka zamieszkuje narodowości, toczy się musi między nimi walka o wpływy i starcia są nieuniknione. Ludzimi jesteśmy, nie aniołami. Leczb dbać winniśmy, by w starciach tych inna broń nie była użyta, prócz broni kultury.

Litwinom, w rozwoju ich narodowym należy pomagać — kwestii białoruskiej nie dotykać, pozostawiając ludowi białoruskiemu swobodę wypowiedzenia się kim chce i w jakiej formie w życiu narodowym. W życiu praktycznym, w stosunkach codziennym, jednym jak drugim winniśmy zawsze życie żywić. Nie tylko się nie usuwać, ale zawsze stać na czele każdej pracy, wiedząc do podniesienia kultury i dobrobytu ludności.

Względem nas samych obowiązkiem jest jeden — być polakiem.

Jeśli w życiu i w pracy politycznej, ekonomicznej, społecznej oglądać się musimy na wschód i rozmiar wymagań naszych zastosowywać do okoliczności, w jakich nas losy postawiły, to w duchowym życiu wolno i należy zachować łączność i nierozdzielność z rodakami innych dzielnic. A nie powinno być postrachem dla rozumnych patriotów rosyjskich, że Kraków i Warszawa będą dla nas zawsze tem miejscem, gdzie „lud nasz składa swych myśli przedzie i swych uczuć kwiaty“.

P. K.

Z prasy i życia.

Interwencja „kadeków“.

Wspominaliśmy już w rubryce „Wybori“ o tem, że dwaj wodzowie kadeków rosyjskich, pp. Winawer i Milukow, zakomunikowali swe poglądy na wybory warszawskie współpracownikowi żargonowego „Hajnta“. Za tymi dwoma poszedł i p. Iwan Pietrunkiewicz, który nie tylko podziela opinie dwóch swoich kolegów, że żydzi warszawscy nie powinni wybierać p. Kucharskiego, ale jęszce osmielił się rzucić rozmaite obelżywe wyrazy pod adresem polaków. Ta interwencja kadeków wywołała obruszenie w prasie polskiej.

„Dzień“ pisze między innymi: „Kadeci nie zalecają więc żydom wyboru p. Jana Kucharskiego. Kadeci stoją na tem samem stanowisku co cadyk z Góry Kalwarii... którzy ostatecznie postanowili nie zalecać kandydatury polskiej. Zaisie szczerne to miejsce dla panów kadeków znalazło się w jednym solidarnie myślącym towarzystwie z szowinistami żargonowymi i z cadykiem z Góry Kalwarii. To się przynajmniej nazywa postęp! Cóż tam jakiś polak, który chce budować politykę na tradycjach, który jest w dodatku historykiem polskim, który na dzień patrzy pod kątem dnia wczorajszego, a nawet onegdajszego i jęszce odleglejszego z przed setki lat.“

Dla trzymirutów kadeków, żydom nacjonalistów i ehasytów z cadykiem z Góry Kalwarii nie czuje p. Kucharski „musi samo przez się być postawą antypatyczną. Co innego Litwak jakis z Nalewki.“

Kadeci żydom pozwolą choćby do swobodnego pozwolą słuchać talumu. Zgodzą się na czezenie rabatu i na rozpychanie się na ziemi polskiej, bo pachnie to Wschodem i jest dla nich bardzo sympatyczne. Co innego polacy, którzy zawsze zaglądną do swojej „szlachdeckiej“ historii, stoją przy Rzymie, ostoi wszelkiej „reakcji“, mówią ciągle o jakiejsich prawach do ziemi, to wszystko dla prawdziwego lewicowca z obzoru kadeckiego musi być wstremnem.“

„Gazeta Warszawska“ z tego powodu porusza cały stosunek „kadeków“ do spraw polskich i powiada między innymi: „Interwencja Milukowa i Winawera w sprawie wyborów warszawskich jest jednym więcej jaskrawym przykładem tych tendencji centralistycznych. W teorii pp. kadeci ofiarują nam autonomię w praktyce nie pozostawiają nawet „autonomicznego“ załatwienia wyborów warszawskich.“

Interwencja „kadeków“ w sprawie tych wyborów wskazuje nam jęszce w sposób dotkliwy to czego dowodził im niejednokrotnie, że partja „kadeków“ jest przedewszystkiem ekspozyturą interesów żydowskich, że „kadeci“, mając do wyboru między interesem polskim, a żydowskim, wybiorą zawsze ten ostatni.“

Już w drugiej Damie „autonomicznej“ tendencji „kadeków“ objawili się w całej pełni.

Jestemni zwolennikami autonomji Królestwa — mówili już wówczas postępowaniem swoim „kadeci“ — zanim ją jednak damy polakom, cheemy przeprowadzić reformy agrarne według naszego własnego pomysłu, opierającego się na podstawie wyłączenia przynusowego. Bo polacy są żywiotem żyłym „konservatywnym“, zbyt „przyskakniętym“ tendencjami „szlachdecko-klerykalnymi“, by można było pozostawić ich własnemu rozumieniu rzeczy sprawy urzędów rolanych w ich własnym kraju.

Gdy w trzeciej Damie przysłała na porządek dzienny sprawę samorządu wiejskiego, zdawałoby się, że partja, która w zasadzie uznaje autonomję Królestwa, powinien głos decydujący w tej sprawie pozostawić przedstawicielstw polskiemu.

Inaczej jednak postąpili „kadeci“. Wyznając znowu plan pierwszy swej polityki, a opierając się na nich, całą siłą poparli interesy żydowskie.“

Dnia 15 b. m., t. j. w poniedziałek, jako w doroczną uroczystość św. Teresy Panny Męczenniczki, w kościele św. Teresy odbył się uroczyste nabożeństwo.

Teatr polski.

„PSYCHE“.

sztuka Wl. Renarda.
Przepisywany w swym nastroju wieców środowy, którym teatr obecny dowiódł swojej istotnej wartości artystycznej i wykazał jakimi rozporządza siłami, niezapomniany wieczór „Warszawianki“ uzupełniła jednoaktowa rzecz Wl. Renarda „Psyche“. To właściwie także dramat, dramat bez krwi i śmierci, polegający tylko na żalobie duszy, lecz mimo to wstrząsający głęboko. Dramat to w życiu twórców powtarzająca się się bez końca. Stary jak Sztuka... Bismarck zawsze ta „Ona“ jest z początku natchnieniem i „przez nią staje się cud“. Ale gdy cud się spełnił, gdy zapłodniona przez urok kobiety dusza artysty plód wydała... rola muzy staje się nagle znacznie smutna. Chciano od niej tylko wrażeń, tylko plastyczne piękna, tylko budzącego dreszczu... a ona oddała niebacznie całą siebie, oddała przedewszystkiem serce. Serca zaś są niepotrzebne twórcom. One ich przykuwają do ziemi, one zaprzęgają orły do marnej taczki życia. Więc ci, co patrzą wwyż, nie chcą zaszczytów sere. Miłość wierna kobiety, przywiązanie, ciche szczesie w zakątku nie dla nich. Nie wiedzą tego biedne Anki, rozkochni w poetach, muzykach, rzeźbiarzach. Nie wiedzą, że ptaki lecające do słońca nie wija giuzdz przy ziemi, choćby sród kwiatów. I staje się nie szczesie. Duszę dziewczyny lamie zawód może na zawsze. On... odrwa od niej swój swą też z bólem. Leczb wola go het w świat do nowych wstrząśnień — czyn.

Pięknie i delikatnie ucieleśnił tę cichą tragedję tworzenia, męki i wyzwolen Renard w swej dramatycznej miniaturze, takiej krótkiej, a jednak takiej zupełnej. Niezego nie brak w niej: ani myśli, ani konfliktów psychologicznych, ani pełnej barwnego życia treści. Treść tę jęszce ciekawsza i jęszce bardziej plastyczną uczyniła gra naszych artystów — doskonała. W scenach, mających być próbką wesołości niefrasobliwej bohemy, było może nieco przesady. Ci „czasy“ są bardziej jednak poważni, nawet kiedy się cieszą. Za to typy wszystkich zadziwiały różnorodnością rysunku. Kilka głównych postaci cechowała ogromną prawdą. Wp. Wojciechowska — prawdą młodości, smutku i kochania, a p. Cornobis — prawdą zadumaną i pomieszanej z goryczą dobroci, a p. Pawłowski — prawdą siły, rozmachu i tego duchowego junaictwa, które w wianek promieni, pomimo wszystko, zdobi czoła tych nieoczyścieli sere, bowiem z sere tych nie siebie czynia hekatombę lecz jej, tej ofiar nieukończonych wciąż żadnej i zawsze mienasycznej, najwiksejż z wszystkich pragnień, dążeń i ukochania — Sztuce. Patrzyło się na „Psyche“ Renarda z wzruszeniem. Prosta i jasna mowa przemawiała do duszy.

—wb—

Informacje i pogłoski.

Zmniejszenie godzin pracy.

Do Rady ministrów wniesiony zostanie temi dniami opracowany w ministerjum handlu projekt zmniejszenia godzin pracy dla kobiet i niedzieł. Podług tego projektu ilość godzin pracy dziennej dla kobiet oraz mezożyn w wieku do 17 lat, skróconą zostanie o jedną godzinę. Dla dzieci ustalony obecnie 8-godzinny dzień pracy zostanie zmieniony na 6-godzinny. W objaśnieniu, załączonym do tej noweli prawniej wskazano są dane statystyczne, stwierdzające, że powyższe zmniejszenie godzin pracy nie da strat przemysłowcom.

Reformy w armji rosyjskiej.

Ministerjum wojny projektuje zmianę mundurów urzédników wojskowych. Mają oni otrzymać palta szare, odpowiednie znaczki na czapkach i t. p. W celu zbliżenia urzédników wojskowych do oficerów, ma być tym urzédnikom zabronione noszenie ubrania cywilnego „poza służbowymi godzinami.“

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— Kalendarzyk. Dziś, w sobotę — św. Edwarda, wełd. now. st. — św. Ewarysta; jutro — św. Kalkista, wełd. now. st. — św. Sabiny.

KRONIKA KOŚCIELNA.

— Nabożeństwa: Dnia 14 b. m., t. j. w niedzielę w kościele św. Ducha obchodzi się rocznica uroczystości Św. Aniołów Stróżów i rocznicę pamiętki poświęcenia tego kościoła. W kościele zaś św. Rafała, jako w 22 niedzielę po Zielonych Świątkach, obchodzi się też doroczną uroczystością pamiętki poświęcenia tego kościoła. Z tego powodu w pomienionych kościołach odbędą się uroczyste nabożeństwa z wystawieniem Przenajświętszego Sakramentu. W kościołach zaś: św. Jana, św. Rafała i św. Ducha z rana odbędą się adoracje Przenajświętszego Sakramentu. We wszystkich zaś innych kościołach wileńskich nabożeństwa zwyczajne świąteczne.

Dnia 15 b. m., t. j. w poniedziałek, jako w doroczną uroczystość św. Teresy Panny Męczenniczki, w kościele św. Teresy odbył się uroczyste nabożeństwo.

stwo z wystawieniem Przenajświętszego Sakramentu.

SZKOŁY.

— O szkoły początkowe. Dyrekcja szkół ludowych przesyła do Zarządu miasta uchwałę rady szkolnej w kwestji otwarcia w Wilnie wyższej początkowej 4-klasowej szkoły żeńskiej. Szkółę tę rada proponuje otworzyć w roku 1913. Na utrzymanie personelu nauczycielskiego rząd mógłby dać rocznie rb. 7190, a miasto musiałoby wtedy udzielić 2500 rb. rocznie na opłatę lokalu i 1250 rb. jednorazowo na urządzenie szkoły.

Propozycję niniejszą dyrektor szkół ludowych prosi wnieść do Rady miejskiej w najbliższym czasie, ażeby odpowiednie sumy mogły być wciągnięte do projektu budżetu miejskiego na rok 1913.

— Repeytyje w gimnazjum. Zwierzchność gimnazjum żeńskiego na Lukiszkach pragnie wprowadzić nowość — repeptyje wieczorne dla uczenia mniej zdolnych i nie mogących samodzielnie przygotowywać się do lekcyj.

Byłoby to, oczywiście, bardzo chwalebne, gdyby nie drobna okoliczność: oto za repeptyje trzeba będzie płacić 3 — 5 rb. miesięcznie.

Dla rannych słowian.

W rządowych żeńskich zakładach naukowych przełożone dały już hasło walnego przygotowywania bielezny dla walczących i rannych słowian. Nauczycielki i damy klasowe od siebie zalecają uczniom, aby składały na ten cel odpowiednie materiały (płótno, perkal, barcian, flanelę i t. d.), oraz nosły własną pracę.

TEATR, MUZYKA I SZTUKA.

— Teatr polski miejski. Dziś teatr polski wystawia wspaniałą historyczną tragedję Tolstoja „Śmierć Iwana Groźnego“. Potężne i pozostawiające głębokie wrażenie dzieło, obiegło wszystkie sceny europejskie, a roku zeszłego w gruźniu wystawione w Paryżu w teatrze Sary Bernard, grane było 100 razy z rządu przy szalonym powodzeniu. „Śmierć Iwana Groźnego“ to cały szereg obrazów odzwierciedlających nam jak na dłoni, intrzy i zabiegów dworskiej kamaryli, grupujących się około podstępnej bojar Godumowa, którego władzy i dążącego do niej przez mord i podstęp.

Na te przepychy wschodniego Kremlu, snują się straszne rządy tego władcy; siła i mordem usiłującego na skroniach swych utrzymać czapkę Monacha. Znakoymy polski tragic St. Knake — Zawadzki odbył tournée po ziemniach Polski odwiedzając w nieporównaną siłą i talentem postać Iwana. Mistrz ten mówi więcej, niż słowa a jego wypowiedzi są w stanie. W jego interpretacji można zrozumieć cara Iwana z całą psychologiczną prawdą. Przerząta, wstrząsa i wywołuje jakby współczucie dla tego szamoczącego się z instynktami nieludzkimi człowieka tyrana. Nowe dekoracje i kostiumy wspaniale skopijowane sprowadzono z Warszawy. Premjera zapowiada się świetnie.

W niedzielę po południu po cenach do połowy znizonych doskonała komedja G. Zapolskiej „Tresowana dusza“. Interesująca ta sztuka porusza przede wszystkim te wszystkie kwestje społeczne, które obchodzą najbardziej pracującą ogół. Sztuka ta na niedzielne popołudnie przedstawienie nadsaje się ogromnie.

Koncert symfoniczny wileńskiej orkiestry stowarzyszonej

odbędzie się w sobotę (d. 13 b. m.) w sali Miejskiej. Program pod kierunkiem p. Galkowskiego zapowiada: symfonję IV Czajkowskiego, uverture „Rok 1812“ Czajkowskiego i w. in.

Początek o godz. 8. Bilety są do nabycia w księgarni W. Makowskiego i Syrkina.

— Z „Litni“.

Repertuar „Litni“ wileńskiej zapowiada na październik następujące widowiska i koncerty. W niedzielę 14 (27) października dwa przedstawienia — po południu „Wyrok Jana Kazimierza“ dramatu W. Syrczkowici (ceny najniższe od 10 kop.), wieczorem „Krewnicy“ komedja M. Bałuckiego. W sobotę 20 października (2 list.) „Pan Geldhab“ komedja Al. hr. Fredry. W niedzielę 28 października (10 list.) dwa widowiska: po południu „Krewnicy“ M. Bałuckiego (ceny najniższe), wieczorem wielki koncert z udziałem Szwarnsztejna, znakomitego skrzypka, prof. krakowskiego konserwatorium, oraz Familjerówny — pianistki z Warszawy.

Bilety na pierwsze dwa widowiska są już do nabycia w kancelarji „Litni“ 7—9 wiecz., a w dzień przedstawienia od godz. 12 w południe.

ODCZYTY I WYDAWNICTWA.

— „Przyjaciele“ Nr. 41 wyszedł i zawiera:

Co słyhać. — Świeci biskupi i apostołowie Litwy i Rusi litewskiej (dokonczenie). — Obchód poświęcony księdzu Skardze w Krakowie (dokonczenie). — Pielgrzymka do Ziemi Św. — Odcinek: Obrazki z historii litewskiej. — Historia młodego wiczmia. — Pieśń wiewska (wiersz). — O cesarzu Napoleonie. — Gospodarstwo: O naszym gospodarstwie. Przechowywanie wazryw. — Listy czytelników. — Wiadomości bieżące. — Odpowiadzi Redakcji. — Śmieśny kącik. — Ogłoszenia.

STOWARZYSZENIA.

— „Wileński Artel budowlany“. W mieście naszym ma powstać wkrótce specjalne stowarzyszenie p. n. „Wil. Artel budowlany“, którego członkowie własną pracą mają się przykładać do wykonania podejmowanych robót budowlanych. Odpowiednia ustawa już została złożona gubernatorowi do zatwierdzenia.

— W wileńskim Stowarzyszeniu rzemieślniczem ul. Pałacowa (Dworcowa) Nr. 11, o godz. 5 m. 15 po południu dziś, w sobotę, odbędzie się pierwszy z zapowiedzianych odczytów inżyniera A. Szklennika na temat o kooperacji.

Wieczorem o godz. 8 i pół odegrany będzie pierwszy akt z „Zaczarowanego kota“ Rydla i farsa w 1-ym akcie „O. S. S. czyli wyprawa ślubna“ Feldmana, po skończeniu tańca.

SPRAWY MIEJSKIE.

— O takse dla dorozek. W czwartek ubiegły, odbyło się posiedzenie specjalnej komisji pod przewodnictwem prezidenta miasta, M. Węslawskiego i przy udziale p. policmajstra.

Komisja orzekła, że taksa już opracowana jest niemożliwa do przyjęcia. Największą trudność przedstawia określenie punktu środkowego miasta. Posiedzenie nie powoziło żadnej uchwały konkretnej i sprawę taksy dla dorozek postanowiono odłożyć do następnego razu.

— Skanalizowanie hali miejskiej.

Naczelny inżynier budowy wodociągów i kanalizacji, E. Szczenił, przystąpił obecnie do robót kanalizacyjno-wodociągowych w hali miejskiej przy ul. Konnej.

SADY.

— Sprawa fałszowanych patentów. W znanej a skomplikowanej sprawie o fałszowanie patentów dojrzałości, śledztwo zostało już ukończzone i sąd okręgowy wręczył już oskarżonym odpowiednie akty.

Sprawa będzie rozpatrywana w wil. sądzie okręgowym z udziałem sędziów przysięgłych. Jak wiadomo, do odpowiedzialności zostało pociągniętych wiele osób, które dziś już rozpięchły się niemal po całym państwie, gdyż dochodzenie śledcze wszczęte było przed trzema przeszło laty.

„Bohaterem“ sprawy jest niejaki Nowicki, który miał ku pomocy sporo osób zajmujących dość poważne stanowiska na służbie państwowej. Fabrykacja patentów z ukończzonej różnych średnich zakładów naukowych odbywała się przez czas dłuższy i z bardzo dostatnym arsenałem środków, oraz należała, by tak rzec, poważną obrzędowościową.

— Echa burdy i zabiństwa. Wzgoraj sąd okręgowy z udziałem przysięgłych rozpatrywał sprawę Wacława Maluszkiewicza, 22 lat i Bronisława Szumakowicza, 25 lat, którzy to mili młodzieńcy w lipcu r. z. będąc w kompanji pijaków i karcярzy wdali się w bójkę i nożami zadali niejakiemu Łżaszczewowi tyle i tak ciężkich ran, iż ten zmarł, przyczem cięższe rany otrzymał i Łukjanow.

Podsądni do winy się nie przyznali. Atoli sędziowie przysięgli uznali ich winę za dowiedzioną i sąd przysięgłych skazał obu pod sądnych, po zobowiązaniu prawa, na 4 lata rot aresztanickich każdego.

RÓŻNE.

— „Dzień Pogotowia“ jęszce nie został obliczony ostatecznie. Do godz. 12 w południe, dnia wczorajszego do Banku Handlowego złożył p. Józef Korołec na ten rachunek 7 tys. rubli.

Przewodniczący prosi za naszym przewodnictwem kwestarki i kwestarczki o przyspieszenie składania rachunku ze sprzedaży ofiar.

— Nie wolno fotografować bez pozwolenia. Z polecenia policmajstra policja na surowo przestrzega, aby nikt z fotografów, lub też amatorów nie robił zdjęć fotograficznych z widoków miasta, lub też oddzielnych budowli, nie mając na to pozwolenia.

WYPADKI.

— Okradzenie sklepu. Sklep galanterijny E. Hogeny w noc z dn. 10 na 11 b. m. został okradziony przez nieznanego złoczyńcę. Właściciel oblicza swo straty na 614 rb. 90 kop.

— Pogotowie ratunkowe wczoraj było czynne w 9 wypadkach, w tej liczbie 3 wyjazdu na miasto i 6 opatrunków na stacji Pogotowia.

— Przyjechali do Wilna:

(Hotel Europejski): ob. Wincenty Winiarski, inż. Waldemar Klejnerberg, inż. Anatoljusz Macholkin, ob. Witold Orzechowski, ob. Adam Kisiel. (Hotel S-t Georges): ob. Witold Smorczewski, ob. Słefan Plewako, ob. Ferdyaand Busz, ob. Anna Kiełpszo-wa, ob. Henryk Danilewicz, ob. Florentyna Giemnolińska, ob. Izabella Iwaskiewiczowa, ob. Antoni Cedroński, ob. Ignacy Kirewicz.

(Hotel Sokolowski): hr. Edward Krasicki, ob. Stanisław Kutkowski, msc. Konrad Piotrowski, ob. Oskar Wiczyń, inż. Julian Postanaj, inż. Samuel Kowynowski, ob. Zenon Olszewski, ob. Pelagja Grawońska, ob. Andrzej Kozzan, ob. Justyn Oczoch-wicz.

(Hotel Nizkowskiego): ob. Jadwiga Markiewiczowa, ob. Jan Daraszkiewicz, ob. Antoni Sokolowski, pułk. Mikolaj Maksimowicz, ob. Zygmunt Przybylski, ob. Marja Aleksandra-wa, ob. Walerja Kopaczewska.

PROWINCJA.

MINSK.

θ (z) Teatr polski. Dziś, w sobotę danem będzie „Głupi Jakób“, jutro w niedzielę „W gołębniku“. Po tem, ostatniem nieodwołalnie przedstawieniu artyści udają się do Petersburga, gdzie dadzą 9 przedstawień, od środy dn. 17 (30) b. m. począwszy.

θ (z) Na wojnę! Dowiadujemy się, że niektórzy z młodzieży miejscowej, żądni wrażeń i przygód nadzwyczajnych udają się w charakterze ochotników na wojnę bałkańską. Podobno nawet jeden z bardziej ekscentrycznych obywateli chce zorganizować wyprawę na większą skalę, na pomoc „braciom słowianom“.

A tymczasem kraj nasz potrzebuje i ludzi i pieniędzy; ani jednego ani drugiego nadmiar nie mamy i każdy obaw energii również, jak i wydatek bez porównania lepiej i korzystniej może być zużytkowany u nas aniżeli w wątpliwej walce, w któ-

rej nawet nie łatwo można się dopatrzeć reżyserów, a więc i widzów, komu się faktycznie krwią swoją dopomaga.

Powinna być także poważną wskazówką i ta okoliczność, że organizacja wypraw ochotniczych zajmują się znane aż nado ze swych tendencji i celów „T-wo Słowiński“.

θ (z) II Gimnazjum.

Sprawa założenia II gimnazjum filologicznego w naszym mieście, aczkolwiek, w dług wieloletnich zapewnieniu prezidenta Chrząstowskiemu, miała być już prawie zdecydowaną, jest i do nowotychczasowej, ale podobno w stosnie... ujędnym. Jakoż nie należy obcać o tem, i jeśli dalej starania będą czynione w tym samym tempie, to może być, wnukowie nasi doczekają się rezultatu!

θ (z) Życie towarzyskiego. W dn. 11 (24) b. m. w kościele św. Symeona i Heleny, ks. proboszcza Zolnowski pobłogosławił związek małżeński pomiędzy panną Jadwigą Łappianką, córką p. Marji z Popławskich i s. p. Wacława Łappy, dyrektora T-wa Kredytowego, a p. Karolem Mikulskim, właścicielem majstaku Dokazyce w gub. wileńskiej, synu niezjącej Henryka i Zolji z Swidzińskich Mikulskich.

θ (z) Tramwaje.

P. Chrząstowski znów pojechał o przyspieszenie zatwierdzenia pożyczki o bligacyjnej na wykup tramwajów konnych i zamianę ich na elektryczne.

Zdaje się jednak, że nawet w razie zatwierdzenia tej pożyczki, sprawa budowy nie posunie się daleko na przód, bo same pertraktacje o wykup nie są przeprowadzone. Wogóło traktowanie kwestji wykupu przez pana prezidenta jest jakoś dziwne i niezrozumiałe...

— Dyneburg.

Pociąg służbowy kolei Moskiewsko-Windawskiej w noc 10 (23) b. m. na stacji Krejburg rozbił się wskutek zbrodnicznego usunięcia szyn z toru. Rozbiło się 8 wagonów, jednego rannego, jeden majster kolejowy rannym śmiertelnie i 6 osób — poważnie. W mieście rannych uciერიeli dent, funkcjonariusze kolejowi, rozwiezli biednych na wypłaty. Przypuszczalnie zamachu dokonano w celu osłabienia.

Pociągiem nadzwyczajnym wyjechały na miejsce katastrofy: pomoc lekarska, żandarmerja i władze powiatowe.

Z Królestwa.

— Sprawa ks. Czaplji i ks. Zaka. W swoim czasie donosiliśmy o sprawie prof. seminarjum wrocławskiego ks. Piotra Czaplji i ks. Jana Zaka, oskarżonych o zamieszanie w relacjach z Niemcami przez pierwszego z kapłanów pod imie „Głos Wiary“ nieprzejętym taktki dla mariawitów

na polski mówić nie wolno, na których jako kont-aktywistów przeciwka polityce energicznej sprawa rozwinięcia inicjatywnej pracy na polu oświatowym i społecznym.

Następnie uchwalono w zasadzie utworzyć radę narodową, jako ostateczną instancję we wszystkich sprawach narodowych, oraz postanowiono wydać odezwę z tysiącami podpisów z protestem przeciw wyłączeniu. W odezwie tej ma być podniesione, że ten nowy zwyczaj praski nie zdoła złamać spójności, ale go pobudzi do tem gorętszej walki o obronę ziemi. W końcu odzwaga ta zawierać będzie wezwanie do odrodzenia polskiej.

Z Rosji.

Skarga do senatu na ministra oświaty. Moskiewskie Towarzystwo oświatowe poleciło zarządowi Towarzystwa wniesienie skargi do senatu na wydaną przez ministra Kasso przepisów o typach st. st. 1912 r. o bibliotekach publicznych przy szkołach początkowych. Wspomniane Towarzystwo utworzyło biblioteki ludowe przy szkołach początkowych w wielu guberniach państwa. Dobór książek dla tych bibliotek odbywał się na mocy prawa z dnia 24 grudnia 1905 r. według katalogu zatwierdzonego dla bibliotek publicznych. Nowe zaś przepisy, wydane przez wybór ksiąg polecają dozwolone inspektorom szkół ludowych, czego usuwane są „kramolki” jak różni treści autorów takich jak Turgenjewa, Tolstoj, Komienki i innych. Natomiast biblioteki ludowe zapobiegają literaturze czarownicom. Ufinskie ziemstwo odmówiło wypłacenia bibliotek, a minister Kasso nie udzielił studentom do odbywania powinności wojskowej wobec czego z góry 500 studentów przeszło kursu będzie zmuszonych się do poboru. Gdy dyrektor instytutu wrócił się w tej sprawie do min. spr. wewn. i min. wojny, to ci nie mieli nic przeciwko proponowaniu, jednak decyzję w tej sprawie zostawili p. Kasso.

„Świat” pod sądem. Sąd okręgowy w Petersburgu bez udziału przytoczył rozwazając sprawę redaktora „Świata”, oskarżonego o rozpowszechnianie kłamliwych wiadomości urzędowych. Przepisowo postąpił na tem, że „Świat” w artykule poświęconym się poświęcał go na dużej części, że jedynie zawiadczającemu. Żądanie Rasputina nie zostało uwzględnione. Redaktor „Świata” dowodził, że podobne wiadomości kolportowane były przez wszystkich dzienniki patriotyczne i do winy się nie przepięk. Sąd wydał wyrok uniewinniający.

Z przeszłości Wł. Korolnik. W 1905 r. Sibirsk. Woprosy ogłoszone zostały ciekawe dokumenty z archiwum jakiegoś zarządu gubernialnego o pobytku Włodzimierza Korolnika na zesłaniu. Obok na ziska Korolnik figuruje następujące określenie: „Nadzór policyjny ustanowiony w celu nadzoru nad jego działalnością i nadzoru nad jego działalnością.”

Samobójstwo kontr-admirała Czagina. Samobójstwo komendanta jachtu cesarskiego „Sztandart” kontr-admirała Czagina, w kołach wojskowych Petersburga wywołało duże wrażenie. Jakiś dzień wiadomo, że przyczyną samobójstwa na życie jest to romantyczne przesądzenie w gabinecie z rozpaczą napoleońską wystrzałem z karabinu napoleońskiej wojny. O tragicznym samobójstwie admirała natychmiast zawiadomiono ministra wojny i marynarki, a preza Rady ministrów Komandorowa. Mieszkanie zmarłego przez dzień dziesiąty nawiedzają osoby z wyższego świata wojskowego i arystokratycznego. Czagina był stanu wolnego. Zostawił matkę i brata.

Wiadomości polityczne.

Odroczenie podróży. Na 10 (23) bm. był wyznaczony termin wyjazdu prezesa Rady ministrów, Kokowcowa, do Spaly. Wobec jednak otrzymanego w ostatniej chwili zawiadomienia ze Spaly, wyjazd Kokowcowa został na pewien czas odłożony. Pisma rosyjskie donoszą, że źródła wiadomości, że odroczenie wyjazdu premiera nie ma być w jakimkolwiek związku z wypadkami na Bałkanach.

Odłożony też został projektowany tymi dniami wyjazd do Spaly i Petersburga. Wkrótce wyjadzie do Spaly minister wojny, Suchomlinow.

Okólnik rządu austriackiego. Wkrótce w „Wrem.” dowiaduje się, że rząd austriacki rozesłał okólnik do rządów Rosji, w którym zawiadamia, że rząd austriacki nie ma wcale zamiaru podjąć wojny z Rosją i że w danej chwili nie ma żadnych powodów do pogorszenia przyjaznych stosunków. Okólnik rozesłany został z powodu demonstracji antyaustriackich, jakie niedawno miały miejsce w Kijowie.

„Now. Wremia” i „Rossija”. „Now. Wrem.” w kwestjach bałkańskich zajęło wyzywające i alarmujące stanowisko. Każdy niemal numer tego pisma wyraża, że do wojny na Bałkanach i podnieca na wojnę rosyjski.

Ze szczególniejsem upodobaniem pismo to prowadzi kampanię przeciwko ministerium spraw zagranicznych i Sazonowowi. Zapala „Rossija” i wskazuje, że Sazonow jest godnością Rosji. Ostatni numer „Rossija” przynosi odpowiedź polemiczną na alarmy „Now. Wremia”. „Rossija” „Rossija” zapewnia, że nie ma o ruchu wojsk tureckich w

Persji, a natomiast może oświadczyć, że rząd turecki postanowił wycofać swoje wojska ze spornego terytorjum w Persji.

Telegram Dumy miejskiej w Petersburgu.

Duma miejska w Petersburgu na posiedzeniu w dn. 10 (23) bm. omawiała stosunek swój do wypadków bałkańskich. Omawiano między innymi tekst telegramu, który w imieniu miasta uchwalono wysłać do stolicy państw chrześcijańskich na Bałkanach. Ponieważ zdecydowano, że telegram ten w swojej treści ma odpowiadać w zupełności kursowi polityki Rosji, zgodzono się po długich debatach na następującą redakcję:

„Jednocześnie z pierwszym wystrzałem bojowym drgnęły współczuciem serca mieszkańców stolicy Rosji. Petersburg wraz z wami żyje nadzieją na tę promienną przyszłość niepodległości i wolności uciemiężonych narodów, w imię czego, wy przeławiamy krew. Petersburgska дума, jako przedstawicielka ludności, jednogłośnie wyraża swoje głębokie współczucie stolicom Bułgarii, Serbji, Grecji i Czarnogórze i przeznacza 100,000 rb. na potrzeby lekarstw dla wojujących państw chrześcijańskich. Niech pomoże wam Bóg w waszej wielkiej i szlachetnej sprawie!”

Ta, mająca otwierać kurs polityczny Rosji depesza, ma jednak przed sobą nie jeden kłopotliwy moment do przebrnięcia. Jak bowiem donoszą pisma rosyjskie, w ministerjum rozważana jest obecnie kwestja, czy wysłanie podobnej depeszy w imieniu ludności Stolicy nie będzie w kolizji z prawami międzynarodowym, jako pewnego rodzaju angażowanie się do stosunków bałkańskich w obecnym okresie wojennym.

Cenzura austriacka.

Słowiańskie Towarzystwo dobroczynności w Petersburgu wydało bankiet na cześć bułgarskiego ministra, Ludskanowa. O bankiecie tym wysłano telegraficzną wiadomości do Białogrodu przez Wiedeń. Na drugi dzień autor sprawozdania otrzymał wiadomości z Serajewa, że z telegramu jego austriacka cenzura usunęła 15 słów.

„Now. Wrem.” żąda z tego powodu interwencji dyplomatycznej w Wiedniu.

W Bawarii.

Rząd bawarski przedstawił sejmowi projekt ustawy, nadającej królowi bawarskiemu prawo samodzielnego wprowadzenia stanu oblężenia w Bawarii na wypadek grożącej wojny. Wniesienie projektu tego w obecnej chwili wywołało tu istną panikę.

WOJNA NA BAŁKANACH.

Wobec tak poważnej wiadomości jak zwycięstwo przez armję bułgarską tak obronnej pozycji jak Kiriłlisca, nie podajemy wiadomości o mniej ważnej akcji w innych miejscowościach teatru wojny, bo wielkie istotnie zwycięstwo bułgarskie może zupełnie zmienić całą sytuację wojny, choćby z tego względu, że bułgarscy już mają drogę otwartą na tyły armji adrianopolskiej, co może być również uważane jako otworzenie sobie drogi do Konstantynopola.

(Doniesienia telegraficzne). (T. A. P.)

WOJNA Z BUŁGARJĄ.

Stara-Zahora (telegram specjalny z dn. 11 (24) b. m.). Wojska bułgarskie, natknawszy się przed Adrianopolem, o 5 do 8 kilometrów, na okopy tureckie wzmocniły swe pozycje. Liczba jeńców tureckich wziętych do niewoli podczas potyczki pod wsią Izsuz przewyższa 160 ludzi. Wydział oddziału tureckiego z Adrianopola przeciwko bułgarom, została odparta z wielkimi stratami Turków, którzy pozostawili na placu boju 12 armat i 18 jaszczków. W okręgu Razlog około wsi Selesznica, turcy okazali silny opór, lecz zmuszeni zostali kontratakami bułgarów do odstąpienia. Straty bułgarów nieznaczne. Po zajęciu przez bułgarów Markotymowa wprowadzono administrację bułgarską. Garnizon turecki zbiegł przed atakiem. Jeńcy tureccy opowiadają o dezercji oficerów tureckich i o oplakany stanie armji głównie z powodu braku żywności. Komunikaty urzędowe tureckie o nieprawdziwości wieści bułgarskich co do okrucieństw tureckich są fałszywe jak również fałszywe są wiadomości, że bułgarscy żołnierze przebrani za tureckich dokonywają rzezi kobiet i dzieci. Jest to wyraźne kłamstwo nie zasługujące na zaprzeczenie, ponieważ nieprawdopodobieństwem jest aby bułgarscy mordowali swych braci. Sami muzułmanie wyrażają się z wielkim uznaniem o postępowaniu bułgarskiej administracji. Jeńcy tureccy spotykają się z życzliwością i korzystają z wolności.

Stara-Zahora (telegram specjalny z dn. 11 (24) b. m.). Bułgarscy nacierają. Rzeki Bregalnica, Struma, Miwodane częściowo są w rękach bułgarów. W potyczce pod Dzumaję bułgarscy zdobyli 3 armaty polowe, amunicję i wzięli 50 niewolników. W Mechorze poddały się 2 rot y tureckie. Małe miasteczko Dowlete w bliskości Kirdzali zostało przez bułgarskie zajęte, zdobyto tam sztabiar turecki, 265 jaszczków nabożów, 80 mazerów, wiele amunicji i wzięto do niewoli 45 jeńców. W Kirdzali wzięto do niewoli majora tureckiego z oddziałem wojska.

Stara-Zahora. Przybijający jeńcy przedstawiają się w bardzo oplakany stanie pod względem umundurowania, co dowodzi o nieswietnym stanie materialnym armji tureckiej. „Czerwony Krzyż” armji bułgarskiej powołuje ochotników lekarzy i studentów do personelu lekarskiego za wynagrodzeniem 350 franków miesięcznie lekarzom, 300 studentom.

Sofja. W dn. 10 (23) b. m. krążownik turecki „Hamidie” pojawił się pod Warną, lecz wkrótce odpłynął.

LONDYN. Do „Ag. Reuters” telegrafują w dn. 12 (25) b. m. z Sofji, że bułgarscy w Kiriłlisce wzięli do niewoli 15 tysięcy Turków i dwóch paszów.

Sofja. Kiriłlisce zostało zdobyte o godzinie 11 rano. Wojska tureckie cofnęły się w nieladzie ku Bunargisar o 25 kilometrów na południow-wschód, porzuciwszy baterję dział szwbkostrzelnych, 16 jaszczków z amunicją i znaczną ilość prowiantu. W cerkwiach stolicy odbywają się nabożeństwa dziękczynne.

Stara-Zahora. Moralny stan armji przewybórny. Pierwsze zwycięstwa utrwały zapal i stworzyły hasło: „Na Carogrod!”

Sofja. Kiriłlisce zostało zdobyte przez bułgarów szturmem. Bułgarscy zdobyli wiele trofeów, kilka armat Kruppa i duże zapasy prowiantu.

Sofja. Po otrzymaniu wiadomości o zdobyciu Kiriłlisce ogromny tłum manifestantów ze sztandarami sprzymierzonych państw i śpiewem hymnu narodowego udał się pod miasto Grecji, Serbji, Rosji i Anglii. Następnie tłum skierował się pod pałac królewski i klub wojskowy, gdzie natopkawszy posła greckiego ponosił go na rękach.

Sofja. Jutro (w sobotę) w całem państwie odbędą się nabożeństwa dziękczynne z powodu powodzenia oręża bułgarskiego oraz nabożeństwa za poległych bułgarów.

Sofja. Król z rodziną odwiedził przywiezionych do Starej-Zahory jeńców tureckich, wziętych w walce pod Adrianopolem. Król podał rękę dwóm oficerom tureckim następnia zwrócił się z łaskawymi słowy do żołnierzy tureckich.

Sofja. Królowa z księżniczkami i Gesowem odwiedziła lazaret i rozmawiała z rannymi, rozdając im kwiaty i tytoń.

WOJNA Z SERBJĄ.

Konstantynopol. Urzędowe wiadomości donoszą, że zachodnia armija turecka, skoncentrowana około Kumanowa, atakowała serbskie 4 dywizje dowodzone przez następcę tronu. Serbowie po walce zajętej ponieśli znaczne straty, a następnie doznali zupełnej porażki i cofnęli się na północ-wschód. Wojska tureckie atakują ustępujących serbów.

Białogrod. Według oficjalnych informacji w bitwie pod Kumanowem część 1-serji armji brała udział. 30-tysięczna armija turecka zajmowała szereg wybitnych pozycji. Mimo otwartej miejscowości pod przykryciem silnego ognia serbowie odważnie atakowali i przeszli do walki na bagnety, która trwała 24 godziny i zakończyła się zwycięstwem serbów. Po stronie tureckiej poległo 5000 żołnierzy. Straty serbów są wielkie. Walką kierował następcą tronu Aleksander. Serbowie zdobyli pomiędzy innymi 12 dział. Król z naczelnikiem sztabu zwiędził pole bitwy. Zwycięstwa ma poważne znaczenie, gdyż w rękach Turków pozostała jedynie pozycja Uskiub. Pociści tureckie nie wybuchają.

Wranje (serbskie) (telegram specjalny). Ranni oficerowie i żołnierze serbscy, którzy byli w pierwszej linii w bitwie pod Kumanowem opowiadają, że słyszeli komendę niemiecką: links-rechts — z czego można wnioskować, że artylerja turecka dowodzą oficerowie niemieccy.

Białogrod. Oczekiwane jest przybycie 800 rannych.

WOJNA Z GRECJĄ.

Konstantynopol. Podobno rozpoznano się bitwa pod Janiną. Flota grecka pojawiła się w zatoce Salonickiej.

WOJNA Z CZARNOGÓRZEM.

Konstantynopol. General Martynowicz zapropomował garnizonowi Taraboszu poddać się, aby uniknąć niepotrzebnego rozlewu krwi.

Wiedeń. Do Podgorodzie wyjechały oddziały sanitarne.

Z TURCJI.

Konstantynopol. Nazim-pasza ze sztabem opuścił stolicę. Uniwersytet zamknięty. Studenci w charakterze wolontariuszów wstąpili do armji. Tramwaje przestały kursować wskutek rekwizycji koni.

Pisma oskarżają Rosję o wszczęcie wojny bałkańskiej.

Kair. Rodzina kedywa ofiarowała 77 tysięcy rubli egipskiemu półksięcyowi, czerwonomu, który ma wysłać oddział sanitarny na teatr wojny.

WIEŚCI ZE ŚWIATA.

Petersburg. Wyjechał do Serbji oddział sanitarny na 50 łóżek ufundowany przez W. księżną Helenę Piotrownę. W dn. 12 (25) b. m. wyjechała na teatr wojny sama W. księżna Helena Piotrowna jako siostra miłośniczka.

Sarajewo. Gazety donoszą, że wielu oficerów tureckich wraz z żołnierzami dezertowało do Serbji i do Bośni, gdzie zostali przez władze miejscowe rozbrojeni.

Budapeszt. Na Węgrzech zachodniej władze zatrzymały 3 wagony prochu, wysłanego z Niemiec do Bułgarii. W innym miejscu na Węgrzech również zatrzymano kilka wagonów prochu wysłanego dla państw bałkańskich.

Berlin. „Voss. Ztg.” donosi ze źródeł włoskich, że pomiędzy hr. Berchtoldem i San Giuliano doszło do porozumienia co do wzajemnych działań w obronie wspólnych interesów w Albanji w razie upadku Turcji.

Wiedeń. „Neues Wiener Tgbl.” nazywa oświadczenie wyrażone przez Sazonowa do koresp. „Daily Telegr.” faktem historycznym. Opinia publiczna jest pod silnym wrażeniem tych wyraźnych, ścisłych, szczerych i prawdziwych oświadczeń, że Rosja urzędowo przyłącza się do innych mocarstw, w uznaniu lojalnej i uczciwej działalności Austrii. wszyscy zwolennicy pokoju twierdzą, że słowa Sazonowa są „brandmaurem” naokoło pożaru bałkańskiego. Sazonow stojąc po stronie polityki austriackiej, ścisła dłoń zawsze wyciągnięta w celu działalności pokojowych.

Wiedeń. Na posiedzeniu parlamentu poseł Zenker, wolnomysłny, mówiąc o sprawach bałkańskich, oświadczył, że jeżeli by Sandzak istotnie był potrzebny ekonomicznej polityce Austrii, to Austrija nie oddalaby Turcji w 1908 r., a jeżeli wówczas Sandzak nie przedstawiał wartości, niewarto i teraz walczyć o niego. Jak można prowadzić wojnę z Serbją, gdy 6 i pół miliona serbów i chorwaków jednogłośnie protestują przeciwko polityce austriackiej. Obca narodowi polityka austriacka stworzyła trójzłom i wywołała żądania słowian południowych. Bezwarunkowo urzędywianienie idei trójzłomu wzmocniło by organicznie władzę centralną państwa.

Wiedeń. W Izbie posłów Kramarz oświadczył, że po bohaterkich zwycięstwach słowian nie podobna odbierać od zwycięzców zdobyczy. Na szczególne opinie publiczna Austrii stoi na granicy realno-politycznym. Obecnie właśnie od Austrii zależy pokój europejski. Jeden fałszywy krok monarchji wywoła wojnę światową. Czesi szczerzy zwolennicy zewnętrznego i wewnętrznego pokoju gorąco pragną, aby cała monarchja popierała politykę pokojową.

Praga. Na teatr wojny udają się lekarsko-sanitarne oddziały pod kierunkiem chirurga czeskiego Kukulę. „Sokół” czeski na rzecz organizacji pomocy sanitarnej ofiarował 10 tysięcy koron.

Chrystjanja. Oficjalnie ogłoszono, że Norwegia ściśle przestrzegać będzie neutralności.

TELEGRAMY „Kurjera Litewskiego”.

Telegramy Ag. Petersburgskiej.

Z dnia 12 (25) października.

ZAMKNIĘCIE KLUBU.

Kijów. Za przekroczenie ustawy i utrzymywanie biblioteki nielegalnej zamknięto klub ukraiński.

Kijów. Wytożono akcję karną przeciwko komitetowi klubu ukraińskiego, z powodu rozpowszechniania literatury nielegalnej.

CHOROBA J. C. W. NASTĘPCY TRONU.

Petersburg. Biuletyn z dn. 12 (25) b. m. o godzinie 10 rano. W noc Następcy Tronu spał dobrze. Temperatura rano 38,1, puls 128 pełny. (Podpisali: Raufus, Fiedorow, Botkin, Ostrogorski).

Petersburg. Biuletyn o stanie zdrowia Następcy Tronu z dn. 12 (25) bm. o godz. 7-mej wieczorem. Dzień przeszedł spokojnie, sen bez przerw trzy godziny, spożywanie pokarmów lepsze. Temperatura w dzień 38,3, wieczorem 37,9, puls w dzień 128, wieczorem 122 pełny. (Podpisali lejch-pediatra Raufus, honorowy lejch-chirurg prof. Fiedorow, lejch-medyk Botkin i honorowy lejch-medyk Ostrogorski).

Petersburg. W gmachu Rady ministrów w obecności wszystkich członków gabinetu z Kokowcem na czele, odprawiono nabożeństwo za zdrowie Następcy Tronu. Rada ministrów wysłała do Spaly telegram z wyrazami najpoddańszych uczuć. Podobne nabożeństwo odprawione

NA SZEROKIM ŚWIECIE.

Katastrofa kolejowa. W oddaleniu 21 kilometrów od Smyray pociąg, wiozący 800 rezerwistów, którzy mieli odjechać do Konstantynopola, stał się z naciągami towarowym. Skutki starcia były okropne. Oba pociągi uległy zdruzgotaniu, a 250 rezerwistów zginęło lub odniosło rany.

Na kongresie radiologów. Na kongresie radiologicznym, który odbył się w Pradze Czeskiej, gdy sekretarz kongresu, dr. Slawik, wniósł toast na cześć p. Curie-Skłodowskiej, prof. z Lille, dr. Doumer, zaprotował, że zasługi, przypisywane naszej rodaczce, należą do głośnego uczonego francuskiego, Becquerella. W obronie p. Curie wystąpiło dwóch lekarzy polskieg radiologów: dr. Skabowski z Warszawy i dr.

Najważniejsze wiadomości.

Szczegóły w tekście.

Książka Czapl i Zak skazani na grzywny za obrazę mariażitów (z Królestwa).

Skazanie na katorgę i osiedlenie za należenie do partji socjalistycznej (z Królestwa).

Strejk w Petersburgu z powodu uznieważnienia wyborów (wybory).

Zamknięto klub ukraiński w Kijowie (teleg.).

Odroczono wyjazd Kokowcowa do Spaly (wiad. pol.).

W Sewastopolu rozpoczął się sąd nad 142 marynarzami (teleg.).

Rusini odrzucili projekt ordęzia cesarskiego w sprawie uniwersytetu (z za kordonu).

Wiedeńskie Koło polskie uchwaliło rezolucję w sprawie wyłączenia i sytuacji międzynarodowej (teleg.).

Zamach na prochownię w Czarniowiecach (z za kordonu).

Katastrofa kolejowa z rezerwistami tureckimi pod Smyrną (na szer. św.).

Urządnik policyjny Hecker uznany został za zabójcę Rosenthala (teleg.).

Bułgaria zdobyła ważny punkt strategiczny Kiriłlisce. Z serbskiego placu boju wiadomości sprzeczne (Wojna).

Kotowania Wileńsk. Banku Ziemskiego.

4 1/2% listy zast. Wil. Ban. Ziem. . . 83,37
Akcje Wil. Banku Ziemsk. . . 600.-

GIEŁDA.

Tel. Handl. Ag. Pol.
Petersburg, 12 X 1912 r.

Nastroj dla walorów państwowych chwiejny, dywidendowych słabo, premjówek bez ruchu.

Londyn 3 mies. —	czeki . . .	96,12
Berlio 3 mies. —	czeki . . .	46,37
Prayż 3 mies. —	czeki . . .	57,32
4% Renta państwowa . . .		93,7%
5% Potyczka waży. 1905 r. 1 em. kup.		105,1%
5% . . . . . II . . .		185,5%
5% . . . . . 1903 r. . .		105,4%
4 1/2% . . . . . ros. państw. 1905 r. . .		100%
4 1/2% . . . . . 1906 r. . .		104,4%
4 1/2% . . . . . 1909 r. . .		100.-
4% Listy zastawne h. szlach . . .		90%
5% . . . . . 1914 z. . .		101%
5% preinjuwką I em. 1804 z. . .		467,7%
5% . . . . . II . . . 1806 r. . .		347.-
5% . . . . . III (szlachetka), 298.-		
3 1/2% listy zast. b. eziaheckiego . . .		86,7%
4 1/2% oblig. miejsc. Tow. kred. Petersburgskiego 87.-, Kijowskiego — Moskiewskiego —		
4 1/2% listy zastaw. B-ków ziemsk. Wileńskiego 86 1/2%, Kijowskiego —, Moskiewskiego —, Poltawskiego —, Tulskiego —, Charkowskiego 84.-		
Akcje banków ziemskich: Bessarabska-Taurydzkiego —, Wileńskiego —, Dońskiego —, Kijowskiego 690, Moskiewskiego —, Poltawskiego 595, Tulskiego 448, Charkowskiego 415.		
Akcje różnych przedsiębiorstw: Tow. Bakunskiego 740, br. Nobel (udziały) 13275 br. Nobel (akcje) 635, zakt. Małocowskich —, zakt. Pułtawskich 150.-, Łońskiego Tow. kopalni złota 530, ros. Tow. kopalni złota 125.-		
Oblig. Towarzystwa Kredytowego m. Miąsk.		
5%		87.-
4 1/2%		81,55
5% Listy zast. Tow. Kred. m. Wileń. 84.-		

CENY ZBOŻA.

Doniesienia telegraficzne Ag. Pol.
Berlio, 12 X (w mark. za 1000 kilo).

Pszonica na termin bliższy . . .	slaba . . .	211-
. . . . . dalszy . . .		215 1/2
Żyto na termin bliższy . . .	mocno . . .	189 1/2
. . . . . dalszy . . .		182-
Owies na termin bliższy . . .	spok . . .	133 1/2
. . . . . dalszy . . .		182-
Jęczmień ros. dunnajski za gotów. 157-170		

Lipawa, 12 X (w kop. za pud).

Pszonica samarska . . .	spok . . .	—12-
Żyto	mocno . . .	—104
Owies biały szwycyjski . . .	spok . . .	92-92 1/2
. . . . . czarny		—92 1/2
Siemię lniane stepowe. 84 1/2% . . .		— 92
. . . . . konopne gumienne . . .		— 163
Otręby pszenne		—
Gryka		—

Petersburg, 12 X. Katsznikow. (w k za pud).

Pszonica rosyjska 130 rot. . .		118-120
Żyto 115/20		101-102
Owies zamokiewny „piererod” . . .		95-104
. . . . . wyborowy . . .		92- 91
. . . . . szwycyjski . . .		88- 91
Otręby pszenne		76-75
Mąka pszen. wol. „krup.” 1 g . . .		—260
. . . . . „pierw.” 1 g . . .		—236
. . . . . rostowska № 0 . . .		—
. . . . . № 1		—240

WILNO, dn. 12 października.

Zakłady przemysłowe, składy towarowe i podjazdówka hr. A. Tyżkiewicza.

za pud w kop.		
Żyto miejscowe furmankowe . . .		97-99
Żyto miejscowe wagonowe . . .		100-102
Żyto rosyjskie		104-106
Owies miejscowy		90-109

Owies rosylski	100-108
Jęczmień na kaszę	95-105
Jęczmień browarowy	120-125
Otreby żytnie	75
Otreby pszenne	77
Otreby jęczmienne	85
Gryka	98-100
Groch	110-130
Grech Wiktorja I gat.	170
Psosla	200
Siano wagonowe	47-48
Słoma wagonowa	32-35
Cebula wagonowa	90-95
Sól	40-60

Kartofle za ósmine	85-95
Buraki za ósmine	65-75
Marchew za ósmine	65-75
Brukiew za ósmine	70-80
Kapusta za pud	35-40
Smietana za kwarte	30-35
Twarog za kwarte	34
Jaja za dziesiątek	32-35

wszak są od naszej woli, nie mając wspólnego z naszymi nerwami. W istocie jednak tak jest i każdy lekarz, mający do czynienia z chorobami nerwowymi lub zaburzeniami w organach trawiennych, wie, że często są one w ścisłym ze sobą związku, t. j. w tem znaczeniu, że rozstrój systemu nerwowego powoduje często brak apetytu, uczucie przepiętności w żołądku, mdłości lub zgagę, ściskania i bóle w żołądku. Również i zaburzenia kiszkiowe bywają często pochodzenia nerwowego. Najwięcej znana, gdyż najczęściej spotykana, jest choroba znana pod nazwą nerwowej biegunki; tak zwane „katary kiszki” są też w większości wypadków niczem innym, jak nerwicą kiszki.

sposób przeciwdziałać temu ujemnemu wpływowi osłabionych nerwów na organy trawienia? W prosty bardzo sposób, za pomocą wzmocnienia nerwów, brzmi odpowiedź. Z chwilą bowiem, gdy nerwy zostają wzmocnione, znikają wymienione zaburzenia, a żołądek i kiszka funkcjonują znowu zupełnie prawidłowo, innymi słowy: w takim samym stopniu, w jakim wzmocnione zostają nerwy, słabnie również chorobotwórczy wpływ ich na narządy trawienia. By zaś osiągnąć to wzmocnienie ustroju nerwowego, niezbędnym jest odżywić chorego w sposób najbardziej racjonalny. Nie jest to jednak tak łatwym zadaniem, jakby się narazie zdawać mogło, gdyż wielką przeszkodą do osiągnięcia celu stanowi brak apetytu i zaburzenia w funk-

cyjach trawienia, t. j. te właśnie czynniki, — które prawie zawsze nieodłącznie są od neurastenji. Gdy występują objawy osłabienia systemu nerwowego i zaburzenia w organach trawienia, zalecają lekarze systematycznie przyjmowanie Sanatogenu Bauera. Środek ten spełnia podwójne zadanie: po pierwsze jest nadzwyczaj lekkostrawny i pobudza apetyt; powtórnie zawiera, dzięki swemu składowi chemicznemu, w formie skoncentrowanej materjały odżywcze, niezbędne dla nerwów i całego organizmu. Wyróżniającą zaletę Sanatogenu Bauera w porównaniu z innymi białkowymi preparatami stanowi to, iż zawiera on kwas glicerofosforowy, który, jak wiadomo, jest specjalną odżywką dla ustroju nerwowego. Sanatogen Bauera oddaje przeto

nieocenione usługi we wszystkich tych wypadkach, w których wskutek jakichkolwiek bądź przyczyn cały system nerwowy, lub nerwy poszczególnych organów uległy osłabieniu albo też wyczerpaniu. Osłabienie jest zupełnie rzeczą, czy to osłabienie nerwów występuje w postaci zaburzeń w trawieniu, lub dolegliwości żołądka, czy też w postaci takich nieprzyjemnych objawów, jak: ból głowy, migrena, bezsenność i t. p.

za worek 5 pudowy	
Mąka pszenna (z Kowna) 0000	9.75
Mąka pszenna (z Kowna) 000	8.50
Mąka pszenna (z Kowna) 00	7.00
Mąka pszenna (z Wołynia) 0000	10.00
Mąka pszenna (z Wołynia) 000	8.75
Mąka pszenna (z Kremeniec) 0000	10.00
Mąka pszenna (z Kremeniec) 000	9.50
Mąka pszenna (z Kremeniec) 00	9.00

Nerwy i trawienie.
Wielu ludzi mniema, że funkcje żołądka i kiszki, które niezależne

Nasuwa się więc pytanie, w jaki

Dr. N. Augustowski, Petersburg: „Stosując w ciągu kilku lat Haematogen D-ra Hommela dla podtrzymania odżywienia i wzmocnienia sił słabowitych dzieci, naocznie przekonałem się, że oddziaływanie on znakomicie na wzmocnienie i może być strawnym przez nadzwyczaj słabe żołądki. Moi siostrzyczki, w wieku 5 i 6 lat, z anemicznymi i bladymi dziećmi zmieniły się po upływie jednego roku w silnych i świetnie wyglądających.”

gorąco zalecany przez 5000 profesorów i lekarzy zarówno zagranicznych jak i krajowych, jest do nabycia we wszystkich aptekach i składach aptecznych. Zadać tylko Haematogen D-ra Hommela i nie brać fałszyków.

Dokładne wyjaśnienia, dotyczące tej kwestji, otrzyma każdy od Jeneralnego Przedstawicielstwa Sanatogenu Bauera, Warszawa 68, — Marszałkowska 129, o ile załaduje broszurę: „Neurastenja i cierpienia nerwowe”, lub też „Sanatogen Bauera przy chorobach żołądka i kiszki”.

Maszyny do przyrządzania paszy
NAJWIĘKSZEJ ANGIELSKIEJ FABRYKI

BAMFORDA

Sieczkarnie, śrótowniki RAPID zwykłe lub kombinowane z gniotownikami, siekacze, rozdrabiacze do kuchów i gniotowniki do owsa nie kosztują drożej niż inne, gorsze wyroby. Dlatego radzimy rolnikom nie kupować byle czego przed obejrzeniem u nas

MASZYN BAMFORDA.

WIALNIE oryginalne CLAYTONA,
PAROWNIKI „NOWA REFORMA”,
„GOSPODARZ”,
najpraktyczniej urządzone, parują najszybciej i najdłużej trwają.
SORTOWNIKI DO ZIEMNIAKÓW. — PŁÓCZKI.

Towarzystwo Akcyjne
TADEUSZ KOWALSKI i A. TRYLSKI
WILNO, Ś-to Jerska 32. WARSZAWA, Miodowa 4.

№ 4711.

TŁUSTY PUDER
nadaje zawsze cerze naturalność i świeżość młodości.

W interesie własnym przy nabywaniu należy się pilnować, aby otrzymał prawdziwy „№ 4711 Tłusty Puder”, № 4711 jest Perfumerya № 4711. Pudełko 30 toj. Prawie niewidoczny. Kolonja n/R. — Ryga.

Dostawca Dworu Jego Cesarz. Mości Cesarza Wschodni.

Słabowite
Dzieci.

Dr. N. Augustowski, Petersburg: „Stosując w ciągu kilku lat Haematogen D-ra Hommela dla podtrzymania odżywienia i wzmocnienia sił słabowitych dzieci, naocznie przekonałem się, że oddziaływanie on znakomicie na wzmocnienie i może być strawnym przez nadzwyczaj słabe żołądki. Moi siostrzyczki, w wieku 5 i 6 lat, z anemicznymi i bladymi dziećmi zmieniły się po upływie jednego roku w silnych i świetnie wyglądających.”

Haematogen D-ra Hommela gorąco zalecany przez 5000 profesorów i lekarzy zarówno zagranicznych jak i krajowych, jest do nabycia we wszystkich aptekach i składach aptecznych. Zadać tylko Haematogen D-ra Hommela i nie brać fałszyków.

Magazyn wyrobów srebrnych i platerowanych

JÓZEFA FRAGET

z Warszawy
w WILNIE przy ulicy Wielkiej № 58

Ma zaszczyt polecić kompletne serwisy stołowe jako to:
Noże, Widelce, Łyżki, Łyżeczki i t. p.

GLADKIE I STYLOWE W NAJNOWSZYCH FASONACH, ORAZ
Samowary, Imbryki, Cukiernice,
Serwisy do octu, oliwy i do likierów,
Pestumenty, Piramidy i Kosze do owoców, cukru i ciast,
Tace, Półmiski, Rondle i Wazy do zupy,
Wazony do wina i kruszonu,
Masielnice, Kompotjery i Żardinjery,
Kandelabry, Lichtarze,
Lustra, Szczotki i inne przybory toaletowe,
oraz wszelką galanterję, wyrabianą w fabryce.

P. S. Magazyn w Wilnie otwarty został w tym celu, aby dać możność Szan. Kliencjom nabywania prawdziwych wyrobów fabryki „FRAGET”, a nie podrabianych bezwartościowych, identycznie z wyglądu do prawdziwych podobnych, ponieważ, — w ostatnich czasach fałszyfikaty te za wyroby mojej fabryki w wielu wypadkach są sprzedawane.

Pierwszy Chrześcijański
Magazyn Bławatny
w Mińsku Lit.
Gubernatorska 1, dom Polaka.

Polecają IW.PP.
OSTATNIE NOWOŚCI:

Z. MARKIEWICZ i J. GŁODKIEWICZ

- Jedwabie, Chiffony,
- Suknie odpasowane paryskie,
- Szale jedwabne Chiff i Gar,
- Velour jedwabne,
- Wolwety angielskie,
- Wolny angielskie,
- Sukna krajowe i zagran.,
- Flanele, Barchany, Chustki,
- Koldry, Pledy, Szale itp.

CENY ŚCISŁE STAŁE.

Tysiackroć udowodnił

Bulion MAGGI® w kostkach
swoją dobroć.

Doskonali do poprawiania wszystkich starych zup, sosów, jarzyn i t. d., znakomity do przyrządzenia bulionu do picia i zup na rosole z domieszkami; wysmienity do gotowania jarzyn, ragout, sosów i t. d.

1 kostka 4 kop.
na kwaterkę wody

Wszędzie do nabycia! Prawdziwy tylko z nazwą MAGGI oraz marką ochronną „krzyż gwiazda”.

Wydawca: **W. W. W.**
Warszawa, Żoliborz 40.

Ostatnia Nowość!
„WICHER”
GRABIE pokosowe kombinowane z przetrząsaczem
Kanadyjskiej fabryki **„MASSEY-HARRIS”**

całostalowe, silnie zbudowane, lekkie i prostej konstrukcji, dające wielką oszczędność siły roboczej i czasu i niezbędne do doskonałego przygotowywania siana i konicyzny. Narzędzie to pracowało ze świetnym rezultatem w roku zeszłym w kilkudziesięciu majątkach w Królestwie, na Litwie i Podolu.

Jeneralny Reprezentant na Królestwo Polskie i ościennie gubern. Cesarstwa
ROMUALD PIĘTKA w WARSZAWIE,
ul. Hr. Berga № 3.

Katalogi na żądanie wysyła się gratis.

Agentów-kolporterów i zastępców

poszukujemy wszędzie za wysokim wynagrodzeniem, płatnem zaraz. Zajęcie bardzo korzystne; gotówka nie potrzebna. Książki i obrazy niezwykle pokupno, przeważnie nowe. Usługa sumienna i punktualna. Szczegóły bezpłatnie. Adresować: Firma Księgarnia Wydawnicza Polska, Poznań Posen, Schlessfach (w Niemczech).

BEKIESE, FUTRA I PALTA.

BRACIA ALSZWANG,
Wielka № 72.

BIURO PARCELACYJNE i LEŚNE
SPECJALISTY-LEŚNIKA
Józefa Łastowskiego
byłego p. o. Członka Banku Włościańskiego)
Wilno, просп. Ś-to Jerski, d. № 43 m. 4.

Parcelacja, likwidacja majątków ziemskich z udziałem Banków w Ziemskich i Włościańskich lub bez tegoż, parcelacja placów miejskich.

Urządzenie gospod. leśnych oraz innych robót w zakresie leśnictwa wchodzących. Informacje od godz. 12 do 1 i od 5 do 6 w.

WYPRZEDAŻ.
Z powodu śmierci właścicielki składu win pod firmą **L. M. FEJGELSON**
WILNO, Ostrobramska № 3, telef. 125, ISTN. OD 1873 ROKU

Opiekunowie urządzają wyprzedaż towarów następujących: — starki, wystawnych win osobliwych gatunków, koniaków francuskich, oryginalnych, cygar hawańskich. **Z wielkiem ustępstwem.**
Wino szampańskie różnych firm sprzedawane jest detailnie po cenach hurtowych.

Wyszłł № 41-42 tygodnika
„PRZEGLĄD WILEŃSKI”
i zawiera:

Po wyborach wileńskich — L. Abramowicza. Odpowiedź na refleksje wyborcze — W. St. W sprawie umowy polsko-ruskiej — J. Sorokowicza. Autonomia Irlandji — St. Ponsara. Nasza dyplomacja. W szpitalu — B. Zahorskiego. Teatr zimowy — Z. Mieszczyskiego. Słomka i Bozia — M. Światogóra. Przegląd piśmienniczy — E. Czekalskiego. Badania naukowe — A. Kurczynsa. Prasa polska. Korespondencje — Na widnokręgu. Kronika. W odcinku „Marja Magdalena” — G. Daniłowskiego.

Cena numeru 15 kop. 67831
Prenumerata wynosi: 7 rb. rocznie, kwartalnie 1 rb. 75 kop. Adres redakcji i administracji: Wilno, prospekt Ś-to Jerski 15 m. 26.

WYDAWNICTWA ROK III.
Rocznik Gebethnera i Wolffa
KALENDARZ
Encyklopedyczno-Praktyczny
na rok 1913

wyszłł z druku i zawiera: sto kilkadziesiąt artykułów, mnóstwo porad i wskazówek praktycznych, map, planów, zestawień statystycznych i t. p.

200 ilustracji, portretów, oraz niezmiernie ciekawych kartografij encyklopedyczno-statystyczno-porównawczych.

Szczególną uwagę zwrócić należy na artykuły pióra: Z. Dehickiego, Cz. Jankowskiego, T. Jaroszyńskiego, St. Kozickiego, J. Lorentowicza, H. Mościckiego, J. Sosnowskiego i in. oraz na nader bogaty, stanowiący specjalność „ROZNIK”, dział wiadomości encyklopedycznych, w opracowaniu najcielejszych pisarzy. Działy naukowe pod redakcją specjalistów.

Rocznik Gebethnera i Wolffa
zawierający nadto wszelkiego rodzaju informacje kalendarzowo-astronomiczne, geograficzne, etnologiczne, polityczne, chronologiczne, historyczne, statystyczne i t. p. powinien znajdować się we wszystkich domach polskich.

Cena kop. 60, w oprawie karton. kop. 80.
Do nabycia we wszystkich księgarniach.

NOWOTWORZONY
PENSJONAT
Stanisławowej Jaxa-Kwiatkowskiej 67219
w Warszawie, — Nowo-Sienna № 3.
Urządzenie komfortowe. Ceny normalne.

Chłopcy sprytni, umiejący czytać i pisać, są polski i rosyjski potrzebni są zaraz. Zgłaszać się do Wilno w Administracji „Kurjera Lit.”, S-to Jerski prospekt 15 m. 26.

Posady i prace.
a) Poszukiwano rolnik Administratora posady je posady w większym dobru. Referencje pierwszorzędne. Odbieranie wynagrodzenia. Proszę adresować: Wilno, prospekt 15 m. 26.
b) Zaoferowano posady w 4-klasowym pensjonacie. Adres: Stacja Kłobucko-Breskiej drogi żelaznej. Kłobucko, majątek Polakowski, bolewski Lagier, majątek Kłobucki, Zarządzającemu gospodarstwom.

Mieszkania.
Pokoje duży lub mały do odświeżenia. Umocławienie w trzymianem. Świętojerska 67831

ZARZĄD MIASTA WILNA ogłasza, że dla karmu koni Prezydenta miasta i taborów miejskich: asenizacyjnego, roboczego, ogrodniczego i pożarowego potrzeba od 1 listopada r. b. 10000 pud. owsa i 10000 pudów siana.

Osoby, życzące podjąć się tej dostawy, mogą codziennie, nie później jak do godz. 12 w pol. d. 15 października 1912 r., składać kaucej: na dostawę owsa rb. 1000, siana rb. 500, składając Członkowi Zarządu 1-go oddziału deklarację w zapieczętowanym kopercie, z wymienieniem cen żądanych za pud owsa i siana. Otwarcie przez Zarząd kopert odbędzie się o godz. 12 w pol. 15 października r. b. Warunki dostawy mogą być przeglądane w 1-ym Wydziale Zarządu w dniu biurowo od godz. 10 do 3 po pol.

Członek Zarządu Dobrowolski, referent Masłowski. 66115

Meble poleca Melodecki i S-ka, Wilno, Wileńska 25. 62876